

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Քննարկվել է Հայաստանում ՄՏԿ-ի ստեղծման հնարավորությունը

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարար Իգնատի Առաքելյանն ընդունել է Ռուսաստանի Դաշնության արդյունաբերության և առևտրի նախարարության գյուղատնտեսության, սննդի և ճանապարհա-շինարարական մեքենաշինության վարչության պետ Եվգենի Կորչևիի գլխավորած պատվիրակությանը, որի կազմում էր նաև Ռուսաստանի Դաշնության առևտրային ներկայացուցիչ Անդրեյ Բաբկոն:

Հայկական կողմից հանդիպմանը ներկա էին Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի գործադիր տնօրենի ժամանակավոր պաշտոնակատար Գեղամ Գևորգյանը, «ՓՄՁ Ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի գործադիր տնօրեն Արթուր Բադալյանը, ոլորտի այլ պատասխանատուներ: «Հայաստանում մեկնարկվել է գյուղատնտեսական տեխնիկայի լիզինգի ծրագիրը, որը մեր մոտավոր հաշվարկով կծածկի միջին և խոշոր ֆերմերների գյուղտեխնիկայի պահանջարկը, իսկ փոքր ֆերմերներին ժամանակակից տեխնիկայով և սարքավորումներով ապահովելու և համապատասխան ծառայություններ մատուցելու նպատակով, մենք մտադիր ենք ստեղծել մեքենա-տրակտորային կայան», - նշել է նախարար Իգնատի Առաքելյանը:

Նախարարը նաև հավելել է, որ ռուսական կողմի հետ համատեղ, ՄՏԿ-ի ստեղծման հարցն արդեն իսկ քննարկվել է ռուսական կողմի հետ մի շարք հանդիպումների ընթացքում, այդ թվում՝ նաև ՌԴ-ից Հայաստան ժամանած գյուղատնտեսական տեխնիկա արտադրող ընկերությունների ներկայացուցիչների հետ:

Պատվիրակության ղեկավար Եվգենի Կորչևիյը իր հերթին կարևորել է հնարավորինս սեղմ ժամկետներում ՄՏԿ-ի ստեղծման հարցը, որպեսզի ընթացիկ տարվա ընթացքում այն գործարկվի: Միաժամանակ նա ընդգծել է ռուսական կողմի պատրաստակամությունն աջակցություն ցուցաբերել կայանի ստեղծման հարցում:

Եվգենի Կորչևիյը հավելել է, որ ՄՏԿ-ի ստեղծման գործընթացն իրականացնելիս հարկավոր է հստակեցնել բոլոր խնդիրները, ճիշտ կազմակերպել մենեջմենթը՝ ծառայությունների մատուցման բարձր մակարդակ ապահովելու նպատակով: Հանդիպման ընթացքում ռուսական կողմն առաջարկել է մշակել և ստորագրել ճանապարհային քարտեզ, որում կընդգրկվեն նախատեսվող համատեղ միջոցառումներն ու դրանց ժամանակացույցը, քննարկվել են նաև ՄՏԿ ֆինանսավորման և գործունեության կազմակերպման հնարավոր տարբերակները: Ռուսաստանյան պատվիրակության կողմից առաջարկություն է հնչել նաև կազմակերպել ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի և ՄՏԿ-ի մասնագետների այցը Ռուսաստան՝ տեղում ժամանակակից գյուղատնտեսական տեխնիկային և կից սարքավորումներին ծանոթանալու նպատակով:

Քննարկվել է նաև համատեղ ջանքերով և ֆինանսավորմամբ փոքր ՄՏԿ-ների ստեղծման հնարավորությունը:

ՄԱՍՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍ

Գյուղատնտեսության նախարարը ներկայացրել է ոլորտում իրականացվող ծրագրերը

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարար Իգնատի Առաքելյանը, մամուլի ասուլիսի ընթացքում, ներկայացրել է ոլորտում իրականացվող աշխատանքները և պատասխանել լրատվամիջոցների հարցերին:

Անդրադառնալով պարարտանյութերի սուբսիդավորման ծրագրին՝ նախարարը նշել է, որ պարարտանյութն արդեն ներմուծվել է հանրապետություն, բաշխումն իրականացվում է ըստ պահանջարկի և կատարված վճարումների: Միաժամանակ նախարարը հավելել է, որ հետագայում նախատեսվում է անցնել պարարտանյութերի շուկայի ազատականացմանը: Խոսելով վնասատուների դեմ պայքարի շրջանակում իրականացվող միջոցառումների մասին՝ Իգնատի Առաքելյանը նշել է, որ ընթացիկ տարում այս ուղղությամբ հատկացվել են ավելի շատ ֆինանսական միջոցներ՝ մոտ 106 մլն դրամ:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

Վարչապետ Կարեն Կարապետյանն այցելել է Կոտայքի և Արագածոտնի մարզերի արտադրական ձեռնարկություններ:

Կառավարության ղեկավարը նախ եղել է Եղվարդի համակցված կերերի արտադրության գործարանում, ծանոթացել վերջինիս գործունեությանն ու առաջիկա ծրագրերին: Գործարանն արտադրում է 35-40 տեսակի գյուղատնտեսական կենդանիների, ինչպես նաև թռչունների և ձկան համակցված կերեր՝ հումքը ներկրելով արտերկրից: 2010 թվականից գործող ձեռնարկությունը համալրված է ժամանակակից սարքավորումներով, արտադրանքն իրացվում է հանրապետության տարածքում: Այժմ աշխատանքներ են տարվում՝ ձկան համար նախատեսված համակցված կերն արտահանելու ուղղությամբ: Գործարանում աշխատում է 80 մարդ: Վարչապետը ողջունել է մեր երկրում նման արտադրանքի կազմակերպումը և նշել, որ գյուղատնտեսության զարգացման ուղղությամբ կառավարության քայլերը կարող են նպաստել նաև այս ձեռնարկության գործունեության ընդլայնմանը:

Այնուհետև գործադիր ղեկավարն այցելել է Սասունիկ համայնքում գտնվող «Արմենիա վայն» ընկերություն, որի արտադրանքն արտահանվում է ավելի քան 14 պետություն՝ Ռուսաստան, Բելառուս, Բուլղարիա, Մերձբալթյան երկրներ, Ֆրանսիա, Բելգիա, Չեխիա, ԱՄՆ, Կանադա, Մեքսիկա, Իսրայել, Չինաստան, Ճապոնիա: Ընկերության ղեկավարները վարչապետին տեղեկացրել են, որ ընթացիկ տարում նախատեսվում են ընդլայնել արտահանման աշխարհագրությունը, մասնավորապես՝ հայկական գինին կներկայացվի Շվեդիայում, Գերմանիայում, Լեհաստանում և Ղազախստանում: 2017-ին ընկերությունն արձանագրում է արտահանման ծավալների շեշտակի ավելացում: 2016-ի հունվար-մայիս ամիսների համեմատ, 2017 թ.-ի նույն ժամանակահատվածում կանխատեսվում է գրանցել արտահանման ծավալների 133 տոկոս աճ: Արդյունքում, ընկերությունը նախատեսվում է աճ նաև խաղողի մթերման ծավալներում:

Ընթացիկ տարում ընկերությունը ներդրումային լուրջ ծրագրեր կիրականացնի երկու կարևոր ոլորտներում: Ապրիլից գործարանի հարակից հողատարածքում կտնկվեն ժամանակակից խաղողագործական համակարգերով հագեցած օրինակելի այգիներ՝ ի համալրումն Արմավիրում գտնվող այգիների: Ծրագրի նպատակով կծախսվի 140 մլն դրամ: Իսկ գինու զբոսաշրջության զարգացման ծրագրով նախատեսվում է ներդնել 130 մլն դրամ: Գործարանի արտադրական հզորությունը կազմում է տարեկան 4 մլն շիշ գինի, 1 մլն շիշ շամպայն, 3 մլն շիշ կոնյակ: Ընկերությունում աշխատում է 200 մարդ: Կարեն Կարապետյանը կարևորել է «Արմենիա վայն»-ի զարգացմանն ուղղված ներդրումային ծրագրերի իրականացումը, արտահանման ծավալների աճը և հավելել, որ կառավարությունը շարունակելու է քիզնեսի համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման ուղղությամբ հետևողական միջոցառումները:

Վարչապետ Կարեն Կարապետյանն աշխատանքային այց է կատարել ՀՀ Արարատի մարզ:

Կարեն Կարապետյանն այցելել է «Ինթերնեյշնլ Մասիս Տաբակ» ձեռնարկություն, շրջայցի ընթացքում ծանոթացել ընկերության արտադրական գործունեությանը, ծխախոտի մշակման գործընթացին, պիտակների և ծխախոտի տուփերի արտադրությանը: Ձեռնարկությունում աշխատում է 580 մարդ, միջինը՝ 140 հազար դրամ աշխատավարձով: 2016 թ. ընթացքում Հայաստանում և Արցախում աճեցվել է 705 հա ծխախոտային հումք, ինչի արդյունքում, մթերվել է 8.5 հազար տոննա: Նախորդ տարվա ընթացքում ընկերության արտադրանքն ավելացել է 10 տոկոսով: Տեղական արտադրության ծխախոտն արտահանվում է 20-ից ավելի երկրներ՝ ԱՊՀ, Միջին Արևելք և Եվրոպա: Արտահանման ծավալն ավելացել է 30 տոկոսով, իսկ վերջին 6 տարվա ընթացքում՝ 40 անգամ: Կարեն Կարապետյանը եղել է նաև Մասիս քաղաքի «Ոսկե կացին» հայ-իրանական սպանդանոցում, որը շահագործման է հանձնվել 2015 թվականին:

2

Կոուպերացիա	Էջ 4
Նարցագրույց	Էջ 5
Մասնագետի խորհուրդը	Էջ 7

ՄԱՍՏՈՒՆԻ ԱՍՈՒՆԻՍ

Գյուղատնտեսության նախարարը ներկայացրել է ոլորտում իրականացվող ծրագրերը

✎ 1

Սերմացուների տրամադրման ծրագրի վերաբերյալ նախարարը մասնավորապես նշել է, որ այս տարի գարնանացանի աշխատանքների կատարման համար 587 մլն դրամի չափով 1710 տոննա սերմ է ներմուծվել, որից մոտ 280 մլն դրամը սուբսիդավորվել է պետության կողմից, քանակը ձևավորվել է մարզերի կողմից ներկայացված պահանջարկի համաձայն, սերմացուների բաշխման գործընթացն արդեն մեկնարկել է:

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի տեղեկացմամբ՝ «Ագրոբիզնեսի և գյուղի զարգացման կենտրոն» (CARD) հիմնադրամի հետ համատեղ սկսվել է և բոլոր մարզերում ընթացքի մեջ է գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստումների ծրագիրը, որի ընդհանուր արժողությունը 1 մլրդ դրամ է, որից 456 մլն դրամ կազմում է պատվաստանյութերի արժեքը, իսկ 593 մլն դրամն ուղղվելու է աշխատանքների կազմակերպմանը: Նախարարը կարևորել է նաև վերջերս մեկնարկած Գյուղատնտեսական տեխնիկայի լիզինգի ծրագիրը, որի շրջանակում տնտեսավարողները կարող են ձեռք բերել գյուղատնտեսական տեխնիկա՝ տարեկան ընդամենը 2 % լիզինգային տոկոսադրույքով: Նախարարը տեղեկացրել է, որ այս պահին ծրագրի շրջանակներում վարկային միջոցներ տրամադրում է «ՓԲՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ-ն, որպես գյուղտեխնիկայի մատակարար հանդես է գալիս «Սպեցմաշ» ընկերությունը: Ընդհանուր առմամբ, արդեն ներկայացվել է 33 հայտ մարզերից, որոնք քննարկման փուլում են:

Գյուղատնտեսության նախարարը նաև տեղեկացրել է, որ ՀՀ կառավարության նիստում հաստատվել է նաև գյուղացիական վարկերի սուբսիդավորման ծրագիրը, որի շրջանակում գյուղացիական տնտեսությունների տրամադրվող մինչև 14 տոկոս վարկերը կսուբսիդավորվեն 6 տոկոսային կետով: Ծրագրի իրականացման ողջ ժամանակահատվածում տրամադրվել են մոտ 99 մլրդ դրամի 119 հազար միավոր վարկ:

Նախարարն անդրադարձել է նաև «Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպման» ծրագրին, որը նույնպես հաստատվել է կառավարության նիստի ժամանակ: «Գյուղատնտեսական տեխնիկայի լիզինգային ծրագրով մենք կկարողանանք ապահովել խոշոր տնտեսություններին, իսկ այն գյուղացիական տնտեսությունները, որոնք չունեն միջոցներ գյուղտեխնիկայի ձեռքբերման համար, կկարողանան օգտվել գյուղտեխնիկայի կայանի ծառայություններից»,- նշել է նախարարը: Միաժամանակ նախարարը վստահություն է հայտնել, որ պիլոտային ծրագրով կազմակերպվող կայանը հետագայում կարող է խթան հանդիսանալ այլ կայանների ստեղծման համար: Ծրագիրն իրականացվելու է Գյուղատնտեսության զարգացման հիմնադրամի միջոցով՝ գյուղատնտեսական աշխատանքների մեքենայացման մակարդակի բարձրացման նպատակով, որի համար պետության կողմից հատկացվելու է մինչև 700 մլն ՀՀ դրամ: Ծրագրի իրականացման նպատակով, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը կազմակերպելու է մրցույթ: Նախարարը վստահություն է հայտնել, որ «Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի կազմակերպման» ծրագրի իրականացումը նախապայմաններ կստեղծի գյուղատնտեսական նշանակության հողատարածքների արդյունավետության բարձրացման, մշակվող հողատարածքների քանակի ավելացման, գյուղացիական տնտեսությունների բարեկեցության բարձրացման և գյուղական համայնքների զարգացման համար: Նախարարն անդրադարձ է կատարել նաև միջազգային կազմակերպությունների հետ համատեղ իրականացվող ծրագրերին, այդ թվում՝ բնածին աղետների դեմ պիլոտային ծրագրերին, հանրապետության մի շարք մարզերում կաթիլային ոռոգման համակարգերի ներդրմանը, օրգանական գյուղատնտեսության ոլորտի զարգացմանը, գյուղատնտեսության ոլորտում ապահովագրական համակարգի ներդրմանը, հանրապետության ամբողջ տարածքում քարտեզագրման և զոնավորման աշխատանքների իրականացմանը և այլն:

ՌԵՍԿՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության պարենային անվտանգության ապահովման գործում անփոխարինելի նշանակություն ունի անասնաբուժության ոլորտը:

Ծրագիրն ունի ռազմավարական նշանակություն, որի իրականացման բնականոն ընթացքով է պայմանավորված հանրապետությունում արտադրվող կենդանական ծագման արտադրանքի անվտանգությունը: Ինչպես ամբողջ աշխարհում, այնպես էլ մեր հանրապետությունում, համընդհանուր խնդիր է կենդանիների վարակիչ, այդ թվում՝ կենդանիների և մարդու համար ընդհանուր (զոոանտրոպոնոզ) հիվանդությունների դեմ պայքարի կազմակերպումը: Ելնելով հարևան երկրներում տիրող կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների բարդ համաճարակային և հանրապետության առանձին մարզերի կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների համաճարակային իրավիճակից, ղեկավարվելով «Անասնաբուժության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով՝ հանրապետությունում անասնահամաճարակային կայուն իրավիճակ ստեղծելու և պահպանելու նպատակով, յուրաքանչյուր տարի Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարության կողմից, «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի շրջանակներում, մի շարք հիվանդությունների նկատմամբ իրականացվում են անասնահակահամաճարակային կանխարգելիչ և ախտորոշիչ միջոցառումներ, իսկ ծառայությունների մատուցումը պատվիրակվում է նախարարության «Անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի ծառայությունների կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությանը: 2017 թվականին նախատեսված է իրականացնել խոշոր և մանր եղջերավոր կենդանիների դաբաղ, սիբիրախտ, բրուցելյոզ, խոշոր եղջերավոր կենդանիների նոդուլյար մաշկաբորբ, խշխշան պալար (Էմկար), ձիերի սիբիրախտ և մեղուների վարրոատոզ հիվանդությունների նկատմամբ կանխարգելիչ և ախտորոշիչ միջոցառումներ: Արդեն իսկ մեկնարկվել է վերոգրյալ պատվաստանյութերի բաշխման և կենդանիների պատվաստման գործընթացը:

Միաժամանակ, համայնքները սպասարկող անասնաբույժների աշխատանքներն առավել արդյունավետ և ժամանակին իրականացնելու համար անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռնարկել համայնքներում անասնազինաքանակի կենտրոնացման, ինչպես նաև, կենդանիներին առանց պատվաստման, հեռազնա արոտավայրեր տեղափոխել ուղղությամբ:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

✎ 1

Սպանդանոցի կառուցման նպատակով, ներդրվել է շուրջ 3 մլն ԱՄՆ դոլար: Ներկայումս սպանդանոցն ունի մեկ հոսքագիծ, որն աշխատում է մեկ հերթափոխով, (ունի նաև 3 հերթափոխով աշխատելու հնարավորություն): Տեղեկացվել է, որ սպանդանոցում աշխատում է 100 մարդ: 1 հերթափոխում սպանդի են ենթարկվում մինչև 650 գլուխ ոչխար և գառ, որից ստացվում է 10-11 տոննա մսեղիք: Սպանդից գոյացած ենթամթերքները մշակվում են: Ստացված մորթին հանձնվում է Մասիսում գործող հայ-իտալական ընկերությանը, որտեղ մշակման է ենթարկվում և արտահանվում Իտալիա: Սպանդանոցն ունի մսեղիքի փաթեթավորման արտադրամաս, որտեղ այն սառեցվում և պաղեցվում է: Ներկայումս պաղեցված մսեղիքն արտահանվում է ԻԻՀ, սակայն պահանջարկ կա նաև Արաբական Եմիրություններից. նախատեսվում է աշխատողների քանակը հասցնել 250-ի: Վարչապետը կարևորել է Հայաստանում ժամանակակից սպանդանոցների առկայությունը՝ սննդի անվտանգության ապահովման և անասնապահության զարգացման խթանման առումով: Սպանդանոցի գործունեությունն ընդլայնելուն ուղղված ծրագիրը ներկայացվել է ՀՀ կառավարություն: Գործադիրի ղեկավարը հանդիպել է գյուղմթերք մթերող կազմակերպությունների ղեկավարներին, որի ընթացքում քննարկվել են մթերման գործընթացին, ընկերությունների ծրագրերին և առկա խնդիրներին վերաբերող հարցեր: Վարչապետը հորդորել է արտադրությունն ընդլայնելու և նոր ծրագրեր իրականացնելու հետ կապված ներկայացնել հաշվարկելի և առարկայական առաջարկություններ: «Մեզ համար թիվ մեկ գործընկերը բիզնեսմենն է, որը ստեղծում է նոր աշխատատեղեր, հավելյալ արժեք, և մեր խնդիրն է՝ նրա կողմից բարձրացվող հարցերին արագ արձագանքելն ու համապատասխան լուծումներ տալը», - ասել է Կարեն Կարապետյանը՝ ավելացնելով, որ ներկայացվելիք բոլոր ծրագրերը մանրամասն կքննարկվեն կառավարությունում և կստանան համարժեք արձագանք:

Կարեն Կարապետյանը ծանոթացել է Արարատի ոսկու կորզման գործարանի գործունեությանը, ընթացիկ իրավիճակին, ցուցանիշներին և զարգացման ծրագրերին: «ԳեոՊրոՄայնինգ» ընկերությունների խմբի ներդրումների ծավալը Հայաստանում կազմել է 140 միլիոն դոլար: Արարատի գործարանում կառուցվել է «Ալբին» տեխնոլոգիական բլոկ, որն ապահովում է ոսկու կորզման ամենաբարձր մակարդակը՝ պահպանելով բնապահպանական չափանիշները: Հայաստանյան այս նախագիծը դարձել է տեխնոլոգիայի կիրառման առաջին փորձն աշխարհում: Արարատի ոսկու կորզման Փաբրիկայի արդիականացման արդյունքում աշխատատեղերի թիվն ավելացել է 130-ով: Ներկայումս ընկերությունում աշխատում է 1058 մարդ: Արտադրական սեկտորի միջին աշխատավարձը կազմում է 233 հազար դրամ:

Վարչապետն Արարատի մարզ այցն ավարտել է Շահումյան համայնքում գտնվող «Գրինհաուզ» ջերմոցային համալիրում, որը հիմնադրվել է 2014 թվականին 50 հեկտար ջերմոցային լուիկի և 30 հեկտար բողկի արտադրության նպատակով: Գործընկեր «Սպայկա» ընկերության աջակցությամբ, 2014-2016 թթ. ներդրվել է ավելի քան 30 մլն դոլար, այս տարի ներդրվելու է ևս 20 մլն: 2017-ին համալիրում արտադրական բանջարեղենի՝ լուիկ, սմբուկ, բադրիջան, բիբար, բողկ, ծավալը, ներկայիս 22 հազարի փոխարեն, կազմելու է մոտ 40 հազար տոննա, որն ամբողջությամբ արտահանվելու է: Նշվել է նաև, որ 2017 թ.-ին Սպայկա ընկերության ընդհանուր ներդրումները ՀՀ գյուղատնտեսության և տրանսպորտի ոլորտում կազմելու են ավելի քան 80 մլն դոլար:

ՀՈՒՇԱԳԻՐ

Համագործակցություն՝ ծրագրի շրջանակում

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի տեղակալ Ռոբերտ Մակարյանը և Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոնի գործադիր տնօրեն Լևոն Մնացականյանը ստորագրել են հուշագիր՝ «Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության՝ լիզինգի պետական աջակցության» ծրագրի շրջանակում համագործակցության վերաբերյալ:

«Հուշագրի հիմնական նպատակն է՝ գյուղատնտեսական տեխնիկայի լիզինգի ծրագրի մասին ՓԲՁ ՉԱԿ մասնաճյուղերի և գյուղատնտեսության աջակցության մարզային կենտրոնների միջոցով, մարզերում ֆերմերների իրազեկվածության և աջակցության ապահովումը»,- նշել է Ռ. Մակարյանը: Տեղեկացնելով, որ ծրագրի շրջանակում գյուղտեխնիկա կարող են ձեռք բերել ինչպես անհատ ֆերմերներ, կոոպերատիվներ, այնպես էլ համայնքներ: Փոխնախարարը հավելել է, որ ծրագիրը բաց է լինելու բոլոր բանկերի, վարկային կազմակերպությունների և մատակարարների համար, բոլոր շահառուների համար պայմաններ լինելու են հավասար: Նախատեսվում է ձեռք բերել մինչև 2,2-2,8 մլրդ դրամի գյուղատնտեսական տեխնիկա, սակայն ֆերմերների կողմից լրացուցիչ պահանջարկի դեպքում հնարավոր է տրամադրվող ֆինանսական միջոցների ծավալների ավելացում: Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոնի գործադիր տնօրեն Լևոն Մնացականյանն ընդգծել է ՓԲՁ ՉԱԿ պատրաստակամությունն ակտիվորեն համագործակցել ԳՆ հետ՝ ծրագրի իրականացման ընթացքում տեղեկատվության տարածման և պլուտեցիալ շահառուների բացահայտման գործում: «Շատ կարևոր է այս ծրագրին աջակցություն ցուցաբերելը, քանի որ ակնկալվում է, որ ծրագրով ոչ միայն կթարմանա գյուղտեխնիկայի պարկը, այլև մենք կունենանք նոր ստեղծված ՓԲՁ սուբյեկտներ, մասնավորապես գյուղմթերքի վերամշակման ոլորտում»,- նշել է Լ. Մնացականյանը: Տնտեսավարողները կարող են ձեռք բերել տարբեր մակնիշների տրակտորներ, հացահատիկահիվաք կոմբայններ, հավաքիչ-մամիչներ, տրակտորային շարքացաններ, գութաններ, խոտհնձիչներ, կարտոֆիլատնկիչներ, կարտոֆիլաքանդիչներ, կուլտիվատորներ, ֆրեզներ և սրսկիչներ: Պայմաններն են՝ 20 % կանխավճար, տարեկան 2 % լիզինգային տոկոսադրույք՝ առանց լրացուցիչ վճարների, 3-10 տարի մարման ժամկետ՝ կախված տեխնիկայի տեսակից: Ծրագրով նույն լիզինգառուի կողմից ձեռք բերվող լիզինգի առարկաների ընդհանուր գումարը չպետք է գերազանցի 200,0 մլն դրամը: Իսկ ընդհանուր գումարը՝ 100 մլն դրամը գերազանցելու դեպքում, լիզինգառուն մինչև պայմանագիր կնքելը գրավոր տեղեկացնում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությանը: Ծրագրի իրականացման արդյունքում կնորացվի գյուղատնտեսական տեխնիկայի հավաքակազմը, ինչը նախադրյալներ կստեղծի առաջիկայում մատչելի մեխանիզմների կիրառմամբ տեխնիկայի համարման առավել ընդգրկուն ծրագրերի իրականացման համար, որոնք գուճա-հեռ համայնքներին կից ևս մեքենատրակտորային կայաններ ստեղծելու հնարավորություններ կստեղծեն, կբարձրանա գյուղատնտեսությունում մեքենայացման մակարդակը, տնտեսապես կամրապնդվեն շահառու գյուղացիական տնտեսությունները, և պայմաններ կստեղծվեն հետագա զարգացման համար:

ԱՆԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԱՅՅ

ՎԵՌՈՒ ԶՐԱՄԲԱՐԻ ՀԻՄՆԱՐԿԵՔԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աշխարհային այցով Արարարի մարզ մեկնած Նախագահ Սերժ Սարգսյանը մասնակցել է Վեդու ջրամբարի հիմնարկների արարողությանը, որին ներկա են եղել նաև փոխվարչապետ, միջազգային տնտեսական ինտեգրման և բարեփոխումների նախարարը, Արարարի մարզպետը, Զրային տնտեսության պետական կոմիտեի նախագահը, ՀՀ-ում Ֆրանսիայի և Իրանի Հանրապետությունների դիվանագիտական ներկայացուցիչները, «Ֆրանսիական զարգացման գործակալության» Հարավային Կովկասի գրասենյակի ղեկավարը, պաշտոնապար այլ անձինք:

Հանրապետության նախագահը ջրամբարի կառուցման շինհրապարակում ծանոթացել է շինարարական նախագծերին, գրուցել ծրագրի պատասխանատուների և շինարարների հետ: Նրանց հավաստմամբ, Վեդու ջրամբարի կառուցման նախագիծը պատրաստվել է ժամանակակից գիտական փորձի կիրառմամբ, ինչը երաշխավորում է հիդրոտեխնիկական կառույցի բարձր արդյունավետությունն ու անվտանգությունը: Զրամբարի կառուցումը կարևոր քայլ է գալիք տասնամյակներում Արարատյան դաշտի շուրջ 7500 հեկտար հողատարածքների հուսալի ոռոգումը և գյուղատնտեսության զարգացումն ապահովելու, ինչպես նաև Սևանա լճի էկոլոգիական հավասարակշռության վերականգնմանն աջակցելու համար: Զրամբարի նախագիծը պատրաստվել է ֆրանսիական «ARTELIA EAU & ENVIRONMENT» և բելգիական «SHER Ingenieurs-Conseils» ընկերությունների կողմից՝ «ՋՐՏՈՒՔ» ՍՊԸ-ի հետ համատեղ: Շինարարությունն իրականացվում է հայկական «Սահակյանշին» և իրանական «Պեգա Քընսթրաքշն» կոնստրուկտիվ կողմից:

Պատասխանատուները հույս են հայտնել, որ անկախ Հայաստանի պատմության մեջ գրույական մակարդակից կառուցվող առաջին ջրամբարի շինարարությունը մեկնարկի նոր կետ կդառնա ոլորտի զարգացման համար և վստահեցրել են, որ այսօրվա ձեռնարկի արդյունքները ընդամենը 3-4 տարի հետո շրջափելի կդառնան Արարատի մարզի ավելի քան 50 հազար գյուղացիական տնտեսությունների համար:

Մասնագետները հանրապետության Նախագահին զեկուցել են, որ Վեդու ջրամբարի ընդհանուր ծավալը կազմելու է 29,4 մլն խորանարդ մետր, իսկ ջրատվությունը՝ 32,3 մլն խորանարդ մետր: Զրամբարը կցվի Վեդի և Խոսրով գետերի հեղեղային (ազատ) հոսքերով՝ ոռոգման շրջանից դուրս: Վեդու ջրամբարի համար նախատեսվում է կառուցել երկու պատվար, թասի մակերեսը 120 հեկտար է: Զրամբարի և ոռոգման համակարգի կառուցման 90 մլն եվրո արժողությամբ ծրագիրն իրականացվում է Զարգացման ֆրանսիական գործակալության վարկային միջոցներով և ՀՀ կառավարության համաֆինանսավորմամբ:

Վեդու ջրամբարի պատվարի և օժանդակ կառուցվածքների կառուցման աշխատանքները մեկնարկել են 2017 թվականի մարտին և նախատեսված են ավարտել 2021 թվականի մարտին: Հանրապետության նախագահին զեկուցել են նաև, որ ծրագրի իրականացման չորս տարիների ընթացքում կստեղծվի շուրջ 250 նոր աշխատատեղ՝ ամսական 220-250 հազար դրամ միջին աշխատավարձով:

ՀՀ Նախագահի պաշտոնական կայք

ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳՐԵՐ

Վարչապետ Կարեն Կարապետյանն այցելել է Կոտայքի մարզի Գողթ համայնքում գործող «Էկոլոմ-մարո» ՓԲԸ-ի վարդերի աճեցման ջերմոցային տնտեսություն:

Վարչապետը, Կոտայքի մարզպետ Կ. Գուլյանի ուղեկցությամբ, շրջել է այլումինից և հատուկ ապակուց կառուցված ջերմոցներում, ծանոթացել տնտեսությունում իրականացվող աշխատանքներին, զարգացման ծրագրերին: Զերմոցները հագեցած են ոլորտում հեղինակավոր հոլանդական «Դալսեն» ընկերության ժամանակակից տեխնոլոգիաներով՝ ասիմիլացիոն լուսատու ռաբկի

ու միկրոկլիմայի վերահսկողության ավտոմատ համակարգերով և այլն: Արտադրանքի 80 տոկոսն արտահանվում է Ռուսաստանի Դաշնություն, Բելառուս, Վրաստան: Նախատեսվում է ընթացիկ տարում արտահանել շուրջ 22 մլն վարդ: 2017 թվականին ընկերությունում ծրագրում են ջերմոցային տնտեսությունը, 20 հեկտարի հիման վրա, ընդլայնել ևս 15 հեկտարով՝ ներդնելով շուրջ 30 մլն դոլար: Աշխատանքներ են տարվում արտադրանքն արևելյան շուկաներ՝ ԱՄԷ, Թուրքմենստան, Ղազախստան, Ղրղզստան արտահանելու ուղղությամբ: Ընկերությունում ներկայումս աշխատում է 200 մարդ: Ակնկալվում է, որ նոր ներդրումային ծրագրի արդյունքում, աշխատատեղերի թիվը կավելանա ևս 200-ով: Կառավարության ղեկավարը ողջունել է ընկերության գործունեությունն ընդլայնելու ծրագրերն ու կարևորել արտահանման ծավալների ավելացումը:

www.gov.am

ԳԱՐՆԱՆՆ ԸՆԴԱՌԱՋ

Մարզպետ Արամայիս Գրիգորյանն աշխարհային այցով եղել է Նարեկ և Քաղցրաշեն համայնքներում:

Այցի նպատակը մեկն էր՝ գարնան գյուղատնտեսական նախապատրաստական աշխատանքների շրջանակներում ծանոթանալ այդ երկու համայնքներում սեյվապատարների մաքրման աշխատանքների ընթացքին, ինչպես նաև հորդառատ անձրևից հետո, Նարեկ համայնքի գյուղատնտեսական նշանակության հողերը միացնող կամրջի մասնակի փլուզման հետևանքներին:

Մարզպետ Արամայիս Գրիգորյանին ուղեկցել են մարզպետի տեղակալ Աշոտ Վարդանյանը, ՀՀ ԱԻՆ մարզային փրկարարական վարչության պետ Մուրադ Մարգարյանը և Նարեկ համայնքի ղեկավար Գարուշ Հակոբյանը: Մարզպետին ներկայացվել են հնարավոր հեղեղումների վնասներից խուսափելու ուղղությամբ տարված կանխարգելիչ աշխատանքները և առատ տեղումների արդյունքում առաջացած սելավի պատճառած վնասները: Խնդիրներն ուսումնասիրելուց և համայնքի ղեկավարի ու բնակիչների հարցերը լսելուց հետո մարզի ղեկավարը պատասխանատուներին հանձնարարել է հրատապ ժամանակավոր լուծումներ տալ՝ անվտանգության նկատառումներից ելնելով, շարունակել իրականացնել կանխարգելիչ աշխատանքները և սեղմ ժամկետում կամրջի վերանորոգման հետ կապված լուծման ուղիներ առաջարկել:

Նարեկ համայնքի ղեկավարին մարզպետն առաջարկել է նաև գյուղատնտեսական աշխատանքներ կատարող բնակիչների հետ բացատրական աշխատանքներ տանել, որպեսզի մինչև խնդրի վերջնական լուծումը ժամանակավորապես խուսափեն կամրջից օգտվելուց և այլընտրանքային ճանապարհներ օգտագործեն:

ԾՐԱԳԻՐ

ԱԶԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ
ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ
ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ

Օրերս «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ-ում կկազմակերպվել էր դասընթաց՝ Գյուղատնտեսության աջակցության մարզային կենտրոնների և ՓՄՁ ԶԱԿ մարզային մասնաճյուղերի աշխարակիցների համար՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալության՝ լիզինգի պետական աջակցության ծրագրին դիմելու պայմանները ներկայացնելու նպատակով:

Միջոցառմանը ներկա էին ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի տեղակալ Ռոբերտ Մակարյանը և «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի գործադիր տնօրեն Արթուր Բադալյանը: «Որպեսզի ծրագրի շահառուներին զերծ պահենք ավելորդ քաջքուկներից և ծախսերից, նախատեսվել է հայտերի հավաքագրումներն իրականացնել Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոնների մասնաճյուղերի և գյուղատնտեսության աջակցության մարզային կենտրոնների միջոցով, որոնք ներկայացված են բոլոր մարզերում:

Այսօրվա միջոցառումը նպատակ ունի ներկայացնել ծրագրի մանրամասները և ընթացակարգային հարցերը, որպեսզի գյուղացիները տեղեկացված լինեն, պատշաճ խորհրդատվություն տրամադրվի, նաև նպաստեն, որպեսզի գործընթացը սահուն կազմակերպվի, և ծրագիրն առավելագույնս հաջող ընթանա», - նշել է Ռոբերտ Մակարյանը:

Գյուղատնտեսության փոխնախարարը հավելել է, որ ծրագրի վերաբերյալ շահառուները կարող են տեղեկություններ ստանալ նաև նախարարության կայքէջից, ԳԱՄԿ-երի կողմից հրատարակվող թերթերից և համայնքապետարաններից:

Ռոբերտ Մակարյանի խոսքով՝ արդեն իսկ առկա է դիմումների մեծ հոսք և հետաքրքրություն: Գյուղտեխնիկական տրամադրվում է 9 % տոկոսադրույքով, որից 7 տոկոսային կետը սուբսիդավորվում է պետության կողմից, արդյունքում՝ շահառուները հնարավորություն ունեն տեխնիկական ձեռք բերել 2 % լիզինգային տոկոսադրույքով՝ առանց լրացուցիչ որևէ վճարի:

«Ծրագիրը մեկնարկել ենք մեր գործընկեր «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ-ի հետ, որն աշխատում է «Սպեցմաշ» ընկերության հետ, սակայն շուկան բաց է բոլոր ֆինանսական կազմակերպությունների և մատակարարների համար, որոնք ցանկություն կհայտնեն միանալու ծրագրին և աշխատելու նախատեսված պայմաններով», - հավելել է Ռոբերտ Մակարյանը:

«ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի գործադիր տնօրեն Արթուր Բադալյանն իր հերթին նշել է, որ գործընթացն օպերատիվ կազմակերպելու համար, ներգրավվել են ԳԱՄԿ-երն ու ՓՄՁ ԶԱԿ մարզային մասնաճյուղերը՝ ընդգծելով, որ սա ընդհանուր աշխատանք է և ակնկալում է սերտ համագործակցություն:

Արթուր Բադալյանը կոչ է արել միջոցառման մասնակիցներին ակտիվորեն տեղերում իրազեկման աշխատանքներ իրականացնել, որպեսզի պոտենցիալ շահառուները տեղյակ լինեն ծրագրի մասին, ինչպես նաև տեղեկատվությունն առավելագույնս ճշգրիտ ներկայացնել, որպեսզի վարկունակ հայտատուներ ներգրավվեն ծրագրում և հետագայում վերադարձելիության խնդիրներ չառաջանան:

ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱ

ԳԱՐԳԱՌԵՑԻ ԿԱՆԱՅՔ ՆՈՐԱՄՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄՆԱԿԻՑ ԵՆ

Լոռու մարզի Գարգառ համայնքում կանանց ակտիվացման առաջին փորձի մասին խոսելիս հիշատակում են 2005թ.-ը, երբ հասարակական կազմակերպությունների կողմից իրականացվող ծրագրի շրջանակներում, 10-15 կին միաժամանակ ներկայացրել ու կյանքի են կոչել գյուղատնտեսական տարբեր ծրագրեր՝ խոշոր եղջերավորների ցեղական տեսակների բուծում, ձկնաբուծություն, թռչնապահություն, մեղվապահություն և այլն:

Կանանց ակտիվ խմբի համատեղ գործունեության հիմքը դրվել է «Կանաչ արահետ» ՀԿ-ի միջոցով: Կանայք սկսել են մշակել ոչ միայն դեղաբույսեր՝ օրգանական եղանակով, այլև տարբեր ոչ ավանդական մշակաբույսեր՝ բրոկոլի, ֆիգալիս, կաղամբազգիների տարբեր տեսակներ, ծնեբեկ...

Դեռևս 2016 թ.-ի ապրիլին ջերմոցային պայմաններում ստացված բրոկոլիի սածիլները ճիշտ ժամանակին կանայք տեղափոխել են դաշտ ու պլանավորել տարվա ընթացքում երկու անգամ բերք ստանալ: Օգոստոսին դաշտ տեղափոխված սածիլները, սակայն, չեն հասցրել բերք տալ: Բնությունը խոչընդոտել է կանանց խմբի պլանների կատարմանը:

«Բրոկոլին բարձրաբժեք մշակաբույս է, սակայն այն ժամանակին չիրացնելու դեպքում կարող է շատ արագ վերածվել անասնակերի: Քանի որ մեր տարածաշրջանում քչերն են բրոկոլի գնում, մեր հիմնական շուկան Երևանն է: Տեղափոխման ու իրացման խնդիր-

ները ոչ միշտ է հաջողվել ժամանակին լուծել»,- ասում է Գարգառի համայնքապետ Կարեն Զալինյանը, ով կանանց խմբից Արմինե Գևորգյանի ամուսինն է ու մշտապես աջակցում է նրանց գրեթե բոլոր նախաձեռնություններում:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Ստեփանավանի տարածաշրջանում ստեղծված կոոպերատիվներն սկսել են ակտիվորեն զբաղվել բրոկոլիի մշակմամբ՝ համայնքապետն առաջարկել է կորուստներից խուսափելու համար տարածաշրջանի բրոկոլիի բերքը միաժամանակ հավաքել Գարգառում ու առաքել Երևան:

Այս տարի կանայք նախատեսում են մինչ այժմ մշակված 4000 մ² տարածքն ընդլայնել: Ստացված բերքի փախեցնելու հավանականությունը Օ-ին մոտեցնելու համար այս տարի նախատեսում են վարձակալել Գարգառում գտնվող, մասնավոր սեփականություն համարվող սառնարաններն ու այնտեղ պահեստավորել բերքը:

Դրան գուզահեռ, արդեն իսկ քայլեր են ձեռնարկում արտահանում իրականացնող տնտեսավորողների հետ համա-

գործակցելու և նրանց միջոցով տեղական բրոկոլին Ռուսաստանի Դաշնություն արտահանելու ուղղությամբ: «Մեզ մոտ բրոկոլին շատ ավելի հյութալի է, քան՝ Արարատյան դաշտավայրին: Այն հաստատ պահանջարկ կունենա»,- տարածաշրջանի բրոկոլիի առանձնահատկություններն է ներկայացնում համայնքապետը:

Մանկավարժի ու հողագործի աշխատանքը սիրով համատեղող Սիլվա Հարությունյանը, ով կոոպերատիվի ստեղծման հիմնադիրներից է, վստահ է՝ համատեղ բիզնես ծրագիրը հաջողվելու է, դրա համար բոլոր նախապայմանները կան:

«Ջերմոցն ունենք, սերմն ունենք,

որը սածիլի վերածելուց հետո կարող ենք նաև վաճառել, սառնարաններ ունենք, ինչը հնարավորություն կտա պահեստավորել բրոկոլին ու արտահանել»,- ասում է նա:

Մասնագիտությամբ բուժքույր Լիլյա Շամարիտյանը, ով մինչ կոոպերատիվի ստեղծումը զբաղվում էր ծաղիկների աճեցմամբ, նշում է, որ կոոպերատիվում ընդգրկվելուց հետո հնարավորություն է ստացել ոչ միայն ծանոթանալ ոչ ավանդական մշակաբույսերի աճեցման առանձնահատկություններին, այլև ընտանիքի համար որոշակի եկամուտ ապահովել:

Այժմ Գարգառը Լոռու մարզի այն համայնքներից է, որտեղ կանայք աչքի են ընկնում իրենց նորարարությամբ ու աճեցրած

մշակաբույսերի բազմազանությամբ: Այստեղ աճեցնում են ծնեբեկ, ֆիգալիս, կարմրագլուխ, սափոյան, պեկինյան կաղամբ, արմատային նեխուր, արտիշոկ, ֆենիսել: «Երբ մի սեմինարի ժամանակ սկսեցինք գրել մեր աճեցրած մշակաբույսերի անունները, բոլորը զարմացած հարցրին՝ այդքանը որ գրում եք, գիտե՞ք դրանք ինչ են, այդքանը մշակում եք»,- հիշում է Լիլյան:

Ոչ ավանդական մշակաբույսերի բազմազանության մեջ, սակայն, զարգացնել են իրենց հաղթաբախտը համարում են բրոկոլին ու ծնեբեկը, որոնք առավել պահանջված են շուկայում:

Գ. Սարգսյան
www.womennet.am

ԿՐԹԱԿԱՆ

ԱԳՐՈՐԻՋՆԵՍԸ՝ ՇԱՀՈՒԹԱԲԵՐ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ

Բոլորովին էլ զաղտնիք չէ, որ ուսանողների մոտ կրեադիվ ունակություններն ու կարողությունները զարգանում են՝ ինչպես լսարանում, այնպես էլ ուսումնական և արտադրական պրակտիկաների ընթացքում, երբ նրանք գործուն մասնակցություն են ունենում կամ ինքնուրույն ծավալում գիտական ու հեղափոխական աշխատանքներ:

Այսօր առավել քան երբևէ, և որևէ այլ բնագավառ, հանրապետության զարգացման ոլորտն ունի բանիմաց, ճկուն մտքով ու որակյալ գիտելիքներով օժտված մասնագետների կարիք: Մասնագետներ, ովքեր նոր ու թարմ խոսք կասեն ագրոբիզնեսի զարգացման մեջ և կտրուկ փոփոխություններ կապահովեն ոլորտի այդ ճյուղում: Այս առումով, շատ հետաքրքիր և ուսանելի էր «Ագրոբիզնեսը շահութաբեր գործունեություն» խորագրով կլոր-սեղան քննարկումը, որ կազմակերպել էր ԱՀ ֆակուլտետի ուսանողական գիտական ընկերությունը (նախագահ ԱՊ 3-րդ կուրսի ուսանող Երվանդ Գաբրիելյան): Ֆակուլտետի ղեկանի տեղակալ Իռա Փանոսյանի ողջույնից հետո, իրենց աշխատանքները

ներկայացրեցին ֆակուլտետի տարբեր կուրսերի ուսանողներ.

1. Ագրոբիզնեսի էությունը և առանձնահատկությունները (զեկ. Դավիթ Մարկոսյան, ԱՀ-2-րդ կուրս)
2. Ագրոբիզնեսը օրգանական գյուղատնտեսության բնագավառում (զեկ. Արփի Աբրահամյան, ԱՀ-4-րդ կուրս)
3. Գինու և կոնյակի արտադրությունը ՀՀ-ում (զեկ. Մերի Հախվերդյան, ԱՀ-4-րդ կուրս)
4. Կաթի արտադրությունը որպես շահութաբեր ագրոբիզնեսի գործունեության ձև (զեկ. Հովհաննես Ասատրյան, ԱՀ-2-րդ կուրս):

Ուսանողները փորձում էին իրենց հայացքներով ներկայացնել ագրոբիզնեսը, ինչու են ընտրել հենց այդ մասնագիտությունը, իրենց հետաքրքրություններն ագրոբիզնեսի հանդեպ և այլն: Զեկուցումներն ուղեկցվում էին պրոյեկտորով ցուցադրվող հարուստ տեղեկատվությամբ: Կարևորենք այն հանգամանքը, որ զեկուցողներն իրենց այդ գիտական աշխատանքները պատրաստել էին ինքնուրույն՝ առանց ղեկավարների:

Զեկուցվող նյութերը, առավել ևս ուսանողների կողմից արվող առաջարկությունները՝ կապված ագրոբիզնեսի հետագա զարգացման հետ, հուշում էին, որ ուսանողները բավականին գիտակ են իրենց ընտրած մասնագիտությանը, զարգացած գյուղատնտեսություն ունեցող երկրների առաջավոր փորձին: Յուրաքանչյուր զեկուցման վերջում հարցեր էին ուղղվում զեկուցողին, արվում դիտողություններ: Իսկ միջոցառումն իրոք վերածվեց վաղվա մասնագետների՝ ոլորտի զարգացմանն ուղղված համարձակ ու բաց քննարկման:

www.anau.am

ԱՋԱԿՅՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ

ՀՈԳԵԲԱՆԱ-ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱՋԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆ Է ՍՏԱՑԵԼ 6000 ԵՐԵԽԱ

«Առաքելություն Արևելք՝ միջազգային օգնություն» կազմակերպության (կենտրոնը՝ Դանիա), հայաստանյան մասնաճյուղի ծրագրային առաջնահերթությունը ներառական կրթության զարգացումն է, խոսքը վերաբերում է հաշմանդամություն և հապուկ կարիքներ ունեցող երեխաների հանրակրթական դպրոցներում ներգրավմանը: Ծրագիրն իրականացվել է ՀՀ Տավուշի մարզի համայնքներում:

Կազմակերպության հայաստանյան մասնաճյուղի տնօրեն Արմեն Բեժանյանի տեղեկացմամբ, ծրագրի նպատակն է, որպեսզի հաշմանդամություն և հատուկ կարիքներ ունեցող երեխաները, այդ կատեգորիայի համար նախատեսված հատուկ ուսումնական հաստատությունների փոխարեն, հաճախեն հանրակրթական դպրոց: Փորձարարական ծրագրի առաջին փուլը Տավուշի մարզում սկսվել է դեռևս 2007 թ.-ին, իսկ 2016 թ.-ից մեկնարկել է ծրագրի երկրորդ փուլը: «Առաջին փուլով մարզի 77 դպրոցներից 55-ը, նշված ծրագրի շրջանակում, մեծ աջակցություն ստացավ կազմակեր-

պությունից: Ծրագիրն իրականացնում ենք «Հույսի կամուրջ» կազմակերպության հետ համատեղ՝ գործընկերային հիմունքներով»,- պատմում է Արմեն Բեժանյանը: Նրա տվյալներով, Տավուշի մարզում ուսման դժվարություններ ունեցող և խոցելի (ծայրահեղ աղքատ ընտանիքներում ապրող, սոցիալապես՝ ընկճված) ավելի քան 6000 երեխա ստացել է հոգեբանա-մանկավարժական աջակցություն: Ծրագիրն իրականացվում է սոցիալ մանկավարժական կենտրոնների միջոցով, որոնք տեղակայված են մարզի 4 համայնքներում: Աջակցության այս ծրագիրը Տավուշի մարզում շարունակվելու է նաև ընթացիկ տարում և կավարտվի 2018 թ.-ին:

«ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամի հետ համատեղ, դեռևս 2014 թ.-ից, միջազգային կազմակերպությունն իրականացնում է նաև «Միասին՝ Հայաստանի համար» ծրագիրը, որի նպատակը՝ սփյուռքահայերի փորձագիտական ռեսուրսը Հայաստանում ներդնելն է: Ծրագիրն ավարտվել է անցած տարեվերջին: «Այն հանրապետության համայնքներին հնարավորություն

ընձեռեց Սփյուռքին ներկայացնել իրենց կարիքները՝ վերջինիս կողմից փորձագիտական աջակցություն ստանալու նպատակով»,- նշում է Արմեն Բեժանյանը:

«Առաքելություն Արևելք՝ միջազգային օգնություն» կազմակերպությունը Հայաստանում իր գործունեությունը սկսել է դեռևս 1992 թ.-ին: Ուշագրավն այն է, որ միջազգային կազմակերպության ծրագրային առաջին երկիրը եղել է Հայաստանը: Արմեն Բեժանյանի տեղեկացմամբ, բարեգործական այդ ծրագրի իրականացման դրդապատճառը 1988 թ.-ի ահեղ երկրաշարժից տուժածներին օգնություն տրամադրելն էր, ինչպես նաև հաշմանդամություն ունեցող մարդկանց բազմակողմանի աջակցություն ցուցաբերելը: Առաջին աջակցությունը եղել է առողջապահության բնագավառում: Այնուհետև միջազգային կազմակերպությունն ընդլայնել է իր գործունեության աշխարհագրությունը: Կազմակերպությունը ներկայումս ներկայացուցչություններ ունի նաև Բրյուսելում և Գերմանիայում:

Նեյլի Սահակյան

ՀԱՐՑԱՅՐՈՒՅՑ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱ

«Նաիրիի Բերրիություն» գյուղատնտեսական ընկերությունը հիմնադրվել է 1989 թվականին՝ Բաղդասար Մեսրոպյանի ջանքերով: Իրականացրել է գյուղատնտեսության ոլորտի՝ բերքահավաք, վարուցանք, մելորացիա, պարարտանյութի ձեռք բերման և այլ աշխատանքներ:

Ծնվել է 1953 թվականին Եղվարդում: 1970-ական թվականներից աշխատանքի է անցել Հայգյուղտեխնիկայի ոլորտում: Ընկերությունը վերանվանվել է «Նաիրիի Բերրիություն» հանրապետական միավորում, 1996 թ. սեփականաշնորհումից հետո՝ «Նաիրիի Բերրիություն» ՍՊԸ-ի: Այսօր հիմնարկության տնօրենն է Հաշտարար Մեսրոպյանը: Հայաստանի Հանրապետությունում իրականացված գյուղատնտեսական, ինչպես նաև՝ Ացախում կատարված աշխատանքների մասին Ագրոլրատու թերթի աշխատակիցը գրուցել է «Նաիրիի Բերրիություն» ընկերության հիմնադիր, փոխտնօրեն Բ. Մեսրոպյանի հետ:

- Պարոն Մեսրոպյան, Ձեր հիմնադրած ձեռնարկությունը ինչ աշխատանքներ է կատարել նախկինում և այսօր:

- Նախկինում թունաքիմիկատ և պարարտանյութ էինք ներկրում Ռուսաստանի Դաշնությունից, Վրաստանից: Արդեն 12 տարի է, ինչ այդ աշխատանքները դադարեցրել ենք: Ներկայումս արդեն հնարավոր է բնակչությանը տեխնիկա տրամադրել, որպեսզի իրենք այդ արևմտյաները կատարեն:

Մեխանիզացիայի տարբեր տեսակներ կան, նպատակ չունենք փոխել ուղղությունը: Առկա է 70 միավոր մեխանիզացիա, որից ընդամենը վեցն է ավտոմեքենա, մնացածը գյուղատնտեսական տեխնիկա է: Այսօր նպատակ ունենք ինտենսիվ այգիներ հիմնել, գյուղացին կարողանում է ձեռք բերել նույնիսկ քարքարոտ հողերը, հեկտարներով մելորացիայի խնդիր կա: Այսօր արդեն այդ դաշտերը այգիներ են դարձել:

Սկզբնական շրջանում ազատ տարածք է եղել, ինչը ԽՍՀՄ տարիներից է մնացել: Հայաստանում 37 բերրիության և 37 ագրոսպասարկման կայան է եղել, ներկայումս քչերն են գործում: Դեռ 1990-1994 թթ. ամբողջ Նաիրիի տարածքները վարել, ցանել ենք ավանսային կարգով, հետո բերքը քաղել ու բերքահավաքից հետո են միայն կարողացել վճարումներ կատարել: Այստեղի արևի, հողի տված միրգը, բանջարեղենը, հացահատիկը լրիվ ուրիշ համ ունեն: Մենք այսօր կարող ենք զարգացնել անասնապահությունը, ունենք շատ հարմար բնակլիմայական պայմաններ,

որպեսզի էկո համակարգի համար խոշոր արդյունք ունենանք: Այսօր վաճառողն ավելի շատ գումար է ստանում, քան գյուղացին: Պետք է ունենանք սպանդանոցներ, որտեղ հանձնվի միսը, և կայուն գնացուցակ կգործի:

- Ինչ դժվարություններ կան հողերի մշակման հետ կապված, այդ աշխատանքներն ավելի արդյունավետ դարձնելու նպատակով, ինչ մեխանիզմ պետք է կիրառվի:

- Եղվարդն այսօր 5000 հեկտար վարելահող ունի, սակայն 50 հեկտար վար ու ցանք չի անում, Զովունին, Քասախը, Քանաքեռավանը, Միգաշենը նույն վիճակում են: Հողը տվեցին գյուղացուն, բայց բավարար պայմաններ չստեղծվեցին գյուղացիների համար: Գյուղացին տարիներ շարունակ նույն սերմացուն էր ցանում, ժամանակի ընթացքում սերմի որակական հատկանիշներն էլ ընկան, այսինքն աստիճանաբար բերքատվությունը նվազեց: Այդ տարիներին ջուրն անջատումներով էր հասնում դաշտ ու այգի: Արդյունքում՝ գյուղացու հիասթափությունն ավելացավ: Տարիներ առաջ Եղվարդը շուրջ 2200 հեկտար միայն խաղողի այգի ուներ, այսօր այդ թիվը 1 հա-ի է հասել, իսկ 150 հեկտար խնձորի այգուց, մնացել է միայն 5 հա-ն: Համայնքի ղեկավարն այսօր Ֆրոնտիկ Թևոսյանն է: Զրեքը դեռ ինքնահոսի չեն, մղիչ պոմպերով են հասնում այգիներին: Հնարավորություն ստեղծվեց ռոտորում կատարել, իսկ Եղվարդի, Քասախի, Երզնկայի հողերը, որոնք ինքնահոս ջրով էին ռոտվում, հնարավոր չեղավ փրկել:

Այսօր համայնքապետը գիշերը չպետք է քնի, գյուղի բնակիչների մասին պետք է մտածի, որպեսզի նմանատիպ խնդիրներին լուծումներ տա: Ունենք գյուղատնտեսական տարածքներ, արդյունաբերություն չունենք այս պահին, մետալուրգիան է, իսկ այն չի կերակրում: Իսկ մեր բերրի հողերը մնացել են անմշակ, հարկավոր է խոշորացնել: Նոր սերունդը ընդհանրապես հողին չի մոտենում, հրապուրված են այլ բաներով: Հողի մասին մտածելու համար պետական գյուղալ մոտեցում է անհրաժեշտ: Հողատերերը կամ պետք է իրենք համագործակցեն և իրենց հողերը մեծացնեն, ներդրումներ կատարեն, կամ եթե հողը չի մշակվում, պետք է օտարվի, դա արդեն լուրջ խնդիր է:

- Ինչ ծրագրեր ունեք, որոնք առաջիկայում պետք է իրականացվեն:

- Այն քարքարոտ տարածքները, որ մենք մշակում ենք, լավ կլինի գերմանական, իտալական տեխնիկայով մշակվի: Այն աշխատանքը, որ կատարում ենք 5 տրակտորներով, կկատարենք 360-ից 400 ձիաուժանոց մեկ տրակտորով: Ես ողջունում եմ այսօրվա կառավարության մտադրությունը, որ 2%-ով լիզինգ են ցանկանում տրամադրել հատկապես գյուղատնտեսական տեխնիկա ձեռք բերելու համար: Մտածում եմ նոր գյուղտեխնիկա ձեռքբերելու մասին:

- Որքան փողակ ենք, դուք աշխատանքներ եք անում:

Կանքներ եք իրականացնում նաև Արցախում՝ առաջնագծում:

-Նախորդ տարվա քառօրյա պատերազմից հետո առ այսօր Արցախում՝ առաջնագծում եմ աշխատում: 15 տեխնիկա է այնտեղ աշխատում: Խմելու ջուր ենք քաշում, ճանապարհներ ուղղում, և նմանատիպ այլ աշխատանքներ ենք իրականացնում: Այնտեղ հիմնել ենք Արաքսավան գյուղը:

5-6 ջրհան կայաններ ենք դրել՝ արտիզյան ջրերը հանելու համար, էներգիայի հարցը լուծվել է, միայն ճանապարհներն են վատ վիճակում, մեքենաները շարքից դուրս են գալիս: Արցախում շուրջ 4 տարի 400 հեկտար հող ենք մելորացիա արել, այսօր էլ այդ հողերի մի մասը մշակվում է: Տարիներ առաջ այդ տարածքներում խաղողի այգիներ էին, որոնք ներկայումս չկան, ցանկալի կլինի որ այդ տարածքներում այգիները նորից վերականգնվեն:

Նախկինում մաքրման աշխատանքներ ենք իրականացրել նաև Սևանա լճի տարածքում, սակայն ավարտին չհասցրեցինք: Մի քանի տնտեսավարողներ ևս փորձել են մաքրման աշխատանքներ իրականացնել, սակայն՝ անարդյունք: Եթե մեզ նորից հանձնարարեն այդ աշխատանքը ավարտին հասցնել, մենք կարող ենք, քանի որ համապատասխան տեխնիկա ունենք:

Մանվել Կիրակոսյան

ԱԳՐԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՅՈՒՂԱՑԻՆ ՊԵՏՔ Է ԱՇԽԱՏՈՂԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿ ՈՒՆԵՆԱ

«Գյուղատնտեսության բնագավառում առկա մի շարք հիմնախնդիրներ պետք է կառավարության մակարդակով լուծումներ գտնեն: Այդ նպատակով ՀՀ կառավարության, Գործարարների միության և Ագրոարհմիության միջև կնքվել է եռակողմ պայմանագիր», -ասում է Ագրոարդյունաբերական համակարգի աշխատողների արհեստակցական կազմակերպությունների ճյուղային հանրապետական միության (Ագրոարհմիություն) նախագահ Հասմիկ Զհանգիրյանը:

«Քանի որ գյուղատնտեսության ոլորտում աշխատողները չեն կատարում սոցիալական վճարներ, հետևաբար նրանք չունեն նաև աշխատողի կարգավիճակ: Վիճակագրական տվյալների համաձայն, ընթացիկ տարում, գյուղատնտեսության ոլորտում կենսաթոշակի է անցնելու 200 հազար մարդ և նրանք ստանալու են նվազագույն թոշակ, քանի որ չունեն գրանցված աշխատանք, իսկ նշված թոշակի չափը բավարար չէ մարդու առօրյա կարիքները հոգալու համար», - իր մտահոգությունն է հայտնում Ագրոարհմիության նախագահը:

Նրա տեղեկացմամբ, Ագրոարհմիության նպատակը՝ գյուղատնտեսության ոլորտի աշխատողների գոնե որոշ հատվածին իրավական դաշտ բերելն է, որպեսզի

նրանք հետագայում բավարար չափով կենսաթոշակ ստանալու հնարավորություն ունենան:

Այդ և այլ խնդիրների կարգավորման նպատակով, Ագրոարհմիությունն այժմ աշխատանքներ է տանում, որպեսզի կրկին շրջանառության մեջ մտնի «Գյուղատնտեսության մասին օրենքը»՝ նոր առաջարկներով:

«Օրենքում պետք է ներառել թե՛ գյուղացու, թե՛ տնտեսագետի, և թե՛ գյուղատնտեսության ոլորտում երկարամյա աշխատանքային փորձ ունեցող մասնագետների կարծիքը: Նրանք կարող են հանդես գալ համապարփակ առաջարկներով, որոնք իսկապես կնպաստեն ոլորտի զարգացմանը, ծրագրերի իրականացմանը, աշխատողների աշխատավարձի բարձրացմանը», -նշում է տիկին Զհանգիրյանը, ապա հավելում, որ այն գյուղացին, ով ունի սեփականաշնորհված կամ տնամերձ հողատարածք և մշակում է դրանք, պետք է ունենա աշխատողի կարգավիճակ: Մինչդեռ, այսօր ոլորտում աշխատող գյուղացիները համարվում են ինքնազբաղվածներ:

Նեյի Սահակյան

ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱ

ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ ՄԻԱԿ ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՆ Է

«Աստղ կաթնամթերքի արտադրություն» սպառողական կոոպերատիվը, որը գործում է ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ցամաքասար համայնքում, հիմնվել է 2009 թ.՝ գյուղացիական 17 տնտեսությունների նախաձեռնությամբ: Ներկայումս կոոպերատիվին անդամակցում են գյուղացիական 32 տնտեսություններ: «Ագրոլրատուի» հյուրն է կոոպերատիվի նախագահ Սոս Հարոյանը:

«Պրն. Հարոյան, քանի որ Ձեր նախաձեռնությամբ է սրեղծվել սպառողական կոոպերատիվը, կիսողրեի ներկայացնել, թե ինչպես է ծագել կոոպերատիվ սրեղծելու մրահղացումը:

–Ցամաքասար համայնքը գտնվում է Թալինի տարածաշրջանի հյուսիսարևմուտքում՝ Նոր Արթիկ, Զարինջա, Սուսեր, Հացաշեն և Սորիկ գյուղեր տանող ճանապարհի խաչմերուկում: Կոոպերատիվը սկզբնական շրջանում զբաղվել է նշված գյուղերից կաթի մթերմամբ, ստանարանային պահպանմամբ և իրացմամբ: Կոոպերատիվը 2014 թ.–ին դիմել էր ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության Ծրագրերի իրականացման գրասենյակի (ԾԻԳ) մրցակցային դրամաշնորհային ծրագրին՝ «Ռոկֆոր պանրի արտադրության կազմակերպում, ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ցամաքասար համայնքում» ծրագրային հայտով, որը 2015թ.–ին

հաղթող է ճանաչվել: ԾԻԳ–ը կոոպերատիվին հատկացրել է 8225200 դրամաշնորհ, կոոպերատիվի ներդրումը կազմել է 11579000 դրամ: Ստացված գումարի միջոցով կարողացանք ձեռք բերել պանրի արտադրության համար անհրաժեշտ սարքավորումներ՝ կաթի ջերմամշակիչ, կեղտամաքիչ, պանրի մշակման տաշտ, կաղապարներ, աշխատանքային սեղաններ և այլն:

–Իսկ որ կազմակերպություններն են սկզբնական շրջանում աջակցել կոոպերատիվի ձևավորմանը, այս առումով, ինչ նոր համագործակցություններ ունեք:

–Կոոպերատիվի գործունեություն կազմակերպման համար Ցամաքասարի գյուղապետարանը, 25 տարով, անհատույց օգտագործման իրավունքով, տրամադրել է գյուղի տարածքում գտնվող կիսաքանդ շինություններից մեկը, որը վերանորոգվել է Վորդ Վիթն Հայաստան միջազգային բարեգործական կազմակերպության աջակցությամբ: Վերջինիս կողմից կոոպերատիվին հատկացվել են նաև կաթի հավաքման և ստանարանային պահպանության համար անհրաժեշտ մեքենասարքավորումներ: Կոոպերատիվն իրականացնում է նաև գյուղացիական տնտեսությունների գյուղմեքենաներով և տեխնիկայով սպասարկման ծառայություններ: Այդ նպատակով 2013-2014 թթ. Վիթն ՄԲԿ Թալինի տարածքային Զարգացման Ծրագրեր կոոպերատիվին, անհատույց օգտագործման իրավունքով, հատկացրել է ՄՏՋ 82 անվավոր տրակտոր, հարկավորման մեքենա, հացահատիկի շարքացան: Իսկ 2015 թ.–ին կոոպերատիվի միջոցներով ձեռք է բերվել գոյթան և կուլտիվատոր: 2016 թ.–ից կոոպերատիվը համագործակցում է ՄԱԿ-ի EMPARD ծրագրի հետ: Վերջինիս համաֆինանսավորմամբ ձեռք են բերվելու նոր սարքավորումներ և աշ-

խատանքներ են տարվելու բնապահպանություն մաքուր արտադրանքը ԵՏՄ երկրներ արտահանելու ուղղությամբ:

–Ներկայումս ինչպես են ընթանում կոոպերատիվի աշխատանքները:

–Կաթի մթերումն իրականացնում ենք մեր և հարևան համայնքների 110 գյուղացիական տնտեսություններից: Միջին հաշվով, տարեկան մթերվում է 120-160 տոննա կաթ՝ 1 լիտրը՝ 120-180 դրամով (կախված սեզոնից): Կոոպերատիվի միջոցներով վերակառուցվել է արտադրամասը, վերանորոգվել են պանրի պահպանության սենյակները, ձեռք են բերվել լրացուցիչ լաբորատոր սարքավորումներ և նյութեր: Պանրի արտադրությունը կոոպերատիվը սկսել է 2015 թ.–ից և այն ունի արտադրություն ԵԱՏՄ հավաստագիր: Ի դեպ, կաթը կոոպերատիվի անդամներից մթերում ենք ավելի բարձր գնով, այդպիսով նրանց համար ապահովելով լրացուցիչ

շահույթ: Արդյունքում՝ մեծանում է կոոպերատիվին անդամակցել ցանկացողների շահագրգռվածությունը:

–Իսկ ինչ պայմաններով են իրականացվում տեխնիկայով ծառայությունները:

–Կոոպերատիվը, ընդհանուր ժողովի որոշմամբ, իր անդամների և համայնքի սոցիալապես անապահով ընտանիքների համար գյուղտեխնիկայով սպասարկման ծառայություններն իրականացնում է շուկայականից 20 տոկոս ցածր գնով՝ այդպիսով նրանց համար ապահովելով լրացուցիչ շահույթ:

–Ծրագրի իրականացման արդյունքում ինչ դրական տեղաշարժեր կան:

–Հաշվարկներով փաստվել է, որ տարածաշրջանում շեշտակիորեն ավելացել է անասնազվաթիվը, իսկ նախիրներում արդեն գերակշռում է կովերի գլխաքանակը: Եվ եթե նախկինում, տավարաբուծության բնագավառում, գերակշռում էր մսատու ուղղությունը, ապա ներկայումս փոխվել է պատկերը: Գյուղացիական տնտեսությունները սկսել են զբաղվել կաթնատու ցեղատեսակների բուծմամբ, քայլեր են արվում նաև կենդանիների մթերատվության բարձրացման ուղղությամբ, այդ նպատակով բարելավվում են ցեղատեսակները: Արտադրության ընդլայնման համար կոոպերատիվը նաև վարկային ռեսուրսների ներգրավվածության կարիք ունի, քանի որ մթերված կաթի դիմաց գյուղացուն վճարում ենք կանխիկ, մինչդեռ պանիրը, մինչև վաճառքը, պետք է անցնի հասունացման փուլով: Իսկ այդ ժամանակահատվածում պետք է ֆինանսական միջոցներ լինեն՝ արտադրության շարունակական աշխատանքներն ապահովելու համար: Հիմք ընդունելով համաշխարհային և տեղական փորձը, պետք է զարգացնել կոոպերատիվը, որը համախմբված աշխատելու միակ ճանապարհն է:

ԳՈՐԾԱՐԱՐ ԿԱՆԱՅՔ

ՖԵՐՄԵՐԱՅԻՆ ԽՈՒՄԲԸ ԿՎԵՐԱԾՎԻ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎԻ

Գեղարքունիքի մարզի «Արեգունի» կանանց ֆերմերային խումբը, որը գործում է Մարտունի գյուղում (Ճամբարակի տարածաշրջան), զբաղվում է բուժիչ խոտաբույսերի և թեյաբույսերի հավաքչությամբ, ինչպես նաև մեղվաբուծությամբ:

Ֆերմերային խումբը մեղրից արտադրում է տարբեր մեղվակաթ, թերքներ՝ մեղվակաթ, ակնամոմով մեղր և այլն: Մեղվակաթն արտադրում է մեղվաբույծ Գենյա Հովհաննիսյանը: Մեղրը վաճառում են իրենց ձեռքով պատրաստված կավե ամաններով, որի շնորհիվ առանձնակի ուշադրության է արժանանում բարձրորակ, բնապահպանություն մաքուր արտադրանքը: Կանայք զբաղվում են նաև վայրի հատապտուղների, անտառային մրգատեսակների հավաքչությամբ, միաժամանակ կազմակերպում են նաև չրերի արտադրություն:

Ֆերմերային խումբը ձևավորվել է 2016 թ.–ին: Խմբի անդամներից Ռիմա Պողոսյանի տեղեկացմամբ, նախատեսել են առաջիկայում ձևավորել գյուղատնտեսական արտադրական կոոպերատիվ: Նրա կարծիքով՝ առաջնահերթը արտադրանքի իրացման խնդրի լուծումն է, որի կարգավորման դեպքում ֆերմերային խումբը կհամարվի նոր անդամներով, կընդլայնվի արտադրատեսակային: «Բնապահպանություն մաքուր, օրգանիկ մթերքների պահանջարկը միշտ էլ առկա է, պարզապես պետք է ունենալ մշտական գործընկերներ, որոնց միջոցով հնարավոր կլինի կազմակերպել իրացումը»,– ասում է Ռիմա Պողոսյանը: Կազմակերպում են նաև կավե ամանների վաճառք, որոնք մատուցվում են որպես հուշանվերներ: Ֆերմերային խումբը մշտապես մասնակցում է հանրապետությունում կազմակերպվող ցուցահանդեսներին, որտեղ կազմակերպվում է նաև համոտես: Ռիմա Պողոսյանի տեղեկացմամբ, ձմռան ամիսներին ֆերմերային խմբի անդամները զբաղվում են ձեռագործությամբ և ազգային արվեստի յուրօրինակ նմուշները նույնպես վաճառում են: Աջակցության դեպքում կանայք պատրաստ են ստեղծել վերամշակման փոքր արտադրամաս, որտեղ կարող են պահածոյացնել անտառային մրգատեսակներ (հիմնականում՝ վայրի տանձ) և հատապտուղներ, որոնց պահանջարկն աստիճանաբար մեծանում է սպառողների շրջանում:

ԱՐՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌԱՋՆՈՐԴՎՈՒՄ ԵՆ «ԱՌՈՂՋ ԱՊՐԵԼԸ ՔՈ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆ Է» ԿԱՐԳԱԽՈՍՈՎ

«Արևհատիկ»՝ այսպիսի ապրանքանիշով են ներկայացվում ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Կարճաղբյուր համայնքում գործող փոքրիկ արտադրամասում չիչխանից արտադրվող ապրանքատեսակները:

տարվում հատկապես հավաքման աշխատանքները: Սակայն իրենց արտադրանքն առանձնանում է նրանով, որ այն օրգանիկ է:

Չիչխանը և դրանից պատրաստված արտադրատեսակներն աչքի են ընկնում իրենց օգտակար հատկանիշներով: Չիչխանը բուծում է մի շարք հիվանդություններ, այդ թվում՝ ստամոքսի խոցը և այլն: Ի դեպ, տնային պայմաններում խյուսից կարելի է արագորեն պատրաստել հյութ: Համապատասխան սարքավորումների ձեռքբերումից հետո նախատեսել են արտադրել նաև չիչխանի յուղ: Ծրագրել են կազմակերպել նաև անտառային այլ մրգատեսակների վերամշակում և պահածոյացում:

«Մեր կարգախոսն է՝ «Առողջ ապրելը քո ընտրությունն է»,– քանի որ չիչխանից պատրաստված յուրաքանչյուր արտադրանք առողջարար է մարդու օրգանիզմի համար»,–ասում է ԱՋ-ի տնօրեն Արթուր Կիրակոսյանը: Ուշագրավն այն է, որ արտադրամասը ստեղծվել է չիչխանի հավաքմամբ և մշակմամբ զբաղվող ֆերմերային խմբի հիմքի վրա, որը շուրջ 1 տարի առաջ սկսեց զբաղվել նաև բարձրարժեք այդ սննդատեսակի արտադրությամբ: Փոքրիկ արտադրամասը նաև աշխատատեղեր է ստեղծում:

ՄԱՍՆԱԳԵՏԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ԹՈՉՈՒՆՆԵՐԻ ԷՅՄԵՐԻՈԶՆԵՐ
(ԿՈԿՑԻԴԻՈԶՆԵՐ)

Էյմերիոզները գյուղատնտեսական և վայրի թռչունների մարդաշի, աշխարհում ամենատարածված մակաբուծային հիվանդություններից են և զգալի վնաս են պատճառում մանր, անհատական թռչնաֆերմաներին: Այս հիվանդությունը խոշոր թռչնաֆաբրիկաներում սակավ է հանդիպում:

Էյմերիոզով հիվանդ հավի ճուտը (սուր ընթացք)

Հիվանդությունը թռչունների մոտ սովորաբար ունենում է սուր, ենթասուր, իսկ մեծահասակ թռչունների մոտ քրոնիկ ընթացք: Հավերի մոտ հայտնաբերվել են էյմերիոզի 9 տեսակի հարուցիչներ, որոնցից առավել ախտածին են և մեր հանրապետությունում առկա են հետևյալ տեսակները E. tenella, E. necatrix, E. acervulina և E. maxima: Էյմերիոզների տարածմանը նպաստում են թռչունների խիտ և հատակային պահվածքը, թռչնանոցների բարձր խոնավությունը, չփոփոխվող ցամաքը և կերակրման ու խնամքի պայմանների թերացումները, ինչպես նաև՝ սինանտրոպ թռչունները (ագռավներ, կաչաղակներ, ճնճուկներ և այլն):

Էյմերիոզով ախտահարված հավի բարակ աղիքները, կոյրաղիքը

Հիվանդության հարուցիչ տարածման աղբյուր են հանդիսանում էյմերիոզով հիվանդ կամ հիվանդացած առողջացած մատղաշները, ինչպես նաև՝ մեծահասակ, վարակակիր հավերը:

Հարուցիչ սաղմնապարկերը կայուն են ախտահանիչ նյութերի ազդեցության և ցածր ջերմաստիճանների նկատմամբ: Նրանք զգայունակ են բարձր ջերմաստիճանների և չորության նկատմամբ:

Նշված հիվանդության հարուցիչ-

ները, թռչունների մոտ տեղակայվում են աղիների լորձաթաղանթում՝ մեխանիկորեն վնասելով դրանց ամբողջականությունը, պայմաններ ստեղծելով երկրորդային վարակի զարգացման համար:

Դրանց կենսագործունեության արգասիքները թռչնի օրգանիզմի վրա թողնում են թունավոր ազդեցություն:

Սուր ընթացքի դեպքում, մատղաշների մոտ նկատվում է ծարավի զգացում, ընկճվածություն և ախորժակի անկում: Ճտերը երկար ժամանակ կանգնում են կախված թևերով, կատարը և գինդերը լինում են կապտած: Կղանքը՝ ջրիկ, արյան հետքերով և զարշառու: Թռչունների զանգվածային անկումներ արձանագրվում են վարակման սկզբից 6-7 օր անց:

Ենթասուր ընթացքի դեպքում հիվանդ թռչունների մոտ նկատվում են ոտքերի թերլուծանքներ և ջրակծկումներ:

Քրոնիկ ընթացքն արձանագրվում է մեծահասակ հավերի մոտ և այն կլինիկական արտահայտվածություն չի ունենում:

Անկած թռչունները հերձելիս հիմնականում նկատվում են աղիների արտահայտված կատառային բորբոքման նշաններ և այլն:

Հիվանդությունն ախտորոշում են համաճարակաբանական տվյալների (հասակ, պահվածք և կերակրում) և կլինիկական նշանների հիման վրա: Պարտադիր կարգով հիվանդ թռչունների կղանքը ենթարկում են մակաբուծաբանական հետազոտության՝ հարուցիչ սաղմնապարկեր հայտնաբերելու նպատակով:

Հիվանդությունը թռչնի մոտ կանխարգելելու և բուժելու նպատակով, նշանակում են հանրապետության անասնաբուժական դեղատնային ցանցում առկա Կեպկոքս 2,5 %, Բայկոքս 2,5 %, Ամպրոլիում 25 % ժամանակակից դեղերը: Այս պատրաստուկների բացակայության դեպքում, կարելի է կիրառել ֆուրազոլիդոն կամ սուլֆանիլամիդային պատրաստուկներ: Բուժմանը զուգընթաց բարելավվում են նաև թռչունների կերակրման, պահվածքի և խնամքի պայմանները:

Հովհաննես Նաղաշյան

ՀԱԱՀ, անասնաբուժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

ՍՈՖՈՐԱ

Սոֆորան մինչև 25 մ բարձրությամբ տերևաթափ ծառ է՝ կորալուն աղաթյունով և մինչև 1 մ բնի տրամագծով: Տերևը մուգ մոխրավուն է, ճաքճաք, տերևները՝ կենար փերաձև, փայլուն: Ծաղկում է հուլիս-օգոստոս ամիսներին, մանր, դեղնաապիսկավուն ծաղիկներով, որոնք հավաքված են խոշոր, մինչև 35 սմ երկարություն ունեցող հոտաններում, բուրուժնավեր են, մեղրաբուր, սակայն միաժամանակ թույն են պարունակում: Պտուղը երկար ունդ է, որը դեղնականաչավուն կաշուն հյութ է պարունակում:

Սերմերն օվալաձև են, մուգ դարչնագույն: Պատկանում է բակլագգիների ընտանիքի թիթեռնածաղկավորների ենթաընտանիքին: Բնական պայմաններում հանդիպում է Չինաստանում, Ճապոնիայում, Կորեայում:

ՀՀ-ում մշակվում է ցածրադիր գոտու չոր, շոգ, անտառագուրկ վայրերում: Պահանջկոտ չէ հողի նկատմամբ, դիմանում է հողի աղակալմանը, չափազանց երաշտադիմացկուն է, ջերմասեր և միաժամանակ՝ բավականին ցրտադիմացկուն (-25 C°): Արագ է աճում, բազմանում է սերմերով:

Բույսն իր հայրենիքում համարվում է Սուրբ ծառ, այն աճեցնում են տաճարների մոտակայքում: Հազարավոր տարիներ առաջ մարդիկ իմացել են բույսի բուժիչ հատկությունների մասին: Պատմում են, թե մի չարաճճի ճապոնացի տղա, ծառից պոկած ճյուղով դաղում էր անցորդներին, որից հետո փոթորիկ է բարձրանում, և բոլորը թաքնվում են իրենց տներում: Տղան լացի ծայն է լսել, և երբ մտել է հիվանդ պապիկի սենյակը, նա արդեն քնած էր: Աղբյուր էր տալիս ծառի ճյուղը, որը տղան թողել էր փողոցում: «Ինչո՞ւ ես իզուր տեղը պոկել, տար հետ և տնկիր տաճարի մոտ», - ասել է պապը: Իսկ ծառը լսելով՝ պատասխանել է. «Հավաքիր իմ արցունքները (սերմը) և տար բուժիր պապիկիդ սիրտը»: Այդ օրվանից բուժված մարդիկ երիզում են ծառը կարմիր ժապավենով:

Սոֆորան շատ մեծ տարածում ունի Բուլղարիայում, լայնորեն կիրառվում է քաղաքների կանաչապատման համար: Այս երկրում որպես բուժիչ հումք՝ օգտագործում են դեռ չբացված ծաղիկ կոկոնը: Սոֆորան պարունակում է մեծ քանակությամբ ռուտին՝ տերևը և մատղաշ ընձյուղը՝ մինչև 4,5 տոկոս, կոկոնը՝ 12-17, երբեմն՝ մինչև 30 տոկոս: Որպես ռուտինի հումք՝ բույսն ունի մեծ նշանակություն: Բուլղարիայում ռուտինն օգտագործվում է գիտական բժշկությունում՝ տարբեր բնույթի արյունազեղումների դեպքում:

Կոկոնը և նրա հատունացող պտուղը պարունակում են նաև բույսին բնորոշ ֆլավոններ, ալկալոիդներ և գլիկոզիդներ: Սերմը պարունակում է մինչև 10 տոկոս ճարպայուղ: Բույսի պատրաստուկներն ունեն նաև վերքամոքիչ, անոթների պատերն ամրացնող հատկություն, նպաստում են C վիտամինի յուրացմանը, ծանր մետաղների օրգանիզմից դուրսբերմանը: Օգտագործվում է 12-մատնյա աղի, հիպերտոնիայի, շաքարային դիաբետի, թոքախտի, վարիկոզի, էնդարտերիտի, տրոֆիկ խոցերի, փսորիազի, էկզեմայի, տրոմբոֆլեբիտի, կարմրախտի, ռևմատիզմի և այլ հիվանդությունների բուժման համար: Նպաստում է սպիների հարթեցմանը, ամրացնում մազաբուսությունը, վերացնում կորյակները, հաստնացնում և չորացնում է չիբանը:

Ունի աչքի ցանցաթաղանթն ամրացնող ազդեցություն, ուժեղ հակաալերգեն է: Սոֆորան մեծ կիրառում ունի դեղաբուսային հավաքածուներում՝ վահանազեղձի որոշ հիվանդություններ, թոքախտ, ստամոքսաբորբ, կոլիտ, սրտի ցավեր, և այլն: Գիտական բժշկությունն օգտագործում է ճապոնական սոֆորայի և սպիտակ ճագոմի խոտի խառնուրդի ոգեթուրմը: Այս միջոցը մաքրում է արյունատար անոթների պատերն օրգանական աղերից:

Սոֆորան կարելի է թրմել դդմի յուղի մեջ:

* Մանրացնել չոր պտուղը սերմի հետ, ավելացնել ապակե տարայի մեջ և քամել թանգիֆով: Իսմել 1-ական թ/գ, օրը 2 անգամ՝ սնվելուց կես ժամ առաջ կամ մեկ ժամ հետո՝ 2 ճ/գ մածուկի հետ: Լավ արդյունք է տալիս նաև սոֆորայի և կարմիր երեքնուկի ոգեթուրմերի խառնուրդը:

* Մանրացրեք երեքնուկը, ավելացրեք 1:3 հարաբերությամբ օղի, թրմեք 2 շաբաթ մութ տեղում: Խառնեք սոֆորայի ոգեթուրմի հետ (1:1): Խմեք վերոգրյալ ձևով:

Օգնում է զանգուղեղի ծանր վնասվածքի՝ ուղեղի ցնցում և տեսողության մասնակի կորուստ, գլխուղեղի անոթների աթերոսկլերոզի, բարձր ներգանգային ճնշման, ականջների աղմուկի դեպքում: Միշտ չէ, որ ոգեթուրմերը կարելի է խառնել, նշված դեպքերն ավելի շատ բացառություն են, քան՝ օրինաչափություն: Չինաստանում բույսը կիրառվում է դեղամիջոցներում, նրանք գտնում են, որ սոֆորան 80 տոկոսով նվազեցնում է ինսուլտի և նախահետոկային վիճակի հավանականությունը:

Լիլիթ Գասպարյան

ԲՈՒՅՍԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՈՒՏԵԼԻ ԽՈՏԱԲՈՒՅՍԵՐ

Գարնանը սննդակարգի մեջ բանջարեղենների և մրգերի պակասը շատ հաճախ հանգեցնում է օրգանիզմի թուլացմանը, փարբեր հիվանդությունների նկատմամբ դիմադրողականության անկմանը: Այդ իսկ պարզառով էլ շատերն իրենց վաղ են զգում, արագ հոգնում են, զգում են ընդհանուր թուլություն:

Գարնանը բանջարեղենի պակասի հետ են կապում C վիտամինի պակասը, ճարպակալման, շաքարային դիաբետի, պարադոնիտի և շատ ուրիշ հիվանդությունների առաջացումը: Մինչդեռ օրգանիզմի նորմալ կենսագործունեությունն ապահովելու համար, մարդու սննդակարգում պետք է գերակշռեն բազմաբանջարեղեն և կենսաբանորեն ակտիվ նյութեր (վիտամիններ, հանքային նյութեր, օրգանական թթուներ, ֆերմենտներ, ֆիտոնցիդներ և այլն) պարունակող բանջարեղենները:

Գարնանային այս ժամանակահատվածում, երբ քաղաքային շուկաներում աչք են շոյում բանջարեղենի այնպիսի տեսակներ, ինչպիսիք են՝ սիբեխը, եղինջը, սպանախը, շուշանբանջարը, ծրապաշարը, չես կարող անտարբեր անցնել:

ՇՈՒՇԱՆԲԱՆՋԱՐ ՊԱՆԱՐԱՎՈՐ

Տարածված է Շիրակի, Լոռու, Տավուշի, Արագածոտնի, Գեղարքունիքի, Վայոց ձորի, Սյունիքի մարզերում և Երևանի շրջակայքում: Ժողովրդի մեջ հայտնի է տարբեր անվանումներով՝ մանդակ, աղբատի բանջար, դմի, ողորմախոտ, շուշանբանջար սոխուկավոր,

քեղակարոս կոճղեսավոր: Հաստանի տարածքում հաճախ է հանդիպում որպես մոլախոտ, իսկ որոշ եվրոպական երկրներում այն նույնիսկ հատուկ նպատակով աճեցվում է: Շուշանբանջարը շատ օգտակար բույս է: Նրա հաստացած, գազարի նման սպիտակ պալարներն ունեն հաճելի հոտ, տապակած շագանակի համ: Պալարանման հաստացած արմատով այս խոտաբույսը հավաքելիս հաճախ շփոթում են գինազոխի հետ, որի հետևանքով հաճախ են լինում թունավորման դեպքեր: Մինչդեռ գինազոխը (Conium maculatum - Беликоров) ուժեղ թունավոր բույս է, քանի որ պարունակում է թունավոր ալկալոիդներ: Նրա ցողունները կարմրավուն են, բժավոր, որով և տարբերվում են շուշանբանջարից: Գինազոխը միաժամանակ շուշանբանջարից կարելի է տարբերել տրորման ժամանակ առաջացող մկան տիան հոտով:

Շուշանբանջարի երիտասարդ տերևներից պատրաստում են աղցաններ և ապուր-

ներ, իսկ ցողուններն օգտագործում են թարմ կամ եփած վիճակում: Պալարներն օգտագործում են թարմ, եփած կամ տապակած: Բույսի բաղադրությունը բավարար ուսումնասիրված չէ: Արմատներում պարունակվում են մեծ քանակությամբ ածխաջրեր (20 % օսլա), սպիտակուցներ և ճարպեր:

Երիտասարդ ցողուններն օգտագործում են թարմ, աղ դրած կամ եփած վիճակում՝ ինչպես ծնեբեկը: Ապուրների մեջ հաճախ են օգտագործում շուշանբանջարի (մանդակի) տերևները: Վերջիններս պարունակում են վիտամին C, ֆլավոնոիդներ, եթերայուղեր և այլն: Չորացրած ծաղիկները հաճախ ավելացնում են ձմեռային ապուրներին՝ բուրավետ դարձնելու նպատակով: Մանդակը չափազանց օգտակար է ստամոքսաաղիքային համակարգի գործունեության համար: Նրանից պատրաստած մարինադներն ու ապուրները ախորժաբեր են և նպաստում են մարսողությանը: Թարմ մանդակի հյութն ունի մեղմ լուծողական, թթվա միզամուղ հատկություն:

Չափազանց օգտակար է մանդակով աղցանը: Այն պատրաստելու համար պարզապես պետք է մանդակի ցողունները (250 գ) կտրատել և խաշել քիչ քանակությամբ աղաջրում (150-200 մլ)՝ ավելացնելով մի քիչ քացախ: Ջուրը քամելուց հետո ավելացնել բուսական յուղ (50 գ), համեմ և մաղաղանոս: Այս աղցանն ունի ախորժաբեր, մարսողությունը բարե-

լավող, մեղմ լուծողական հատկություն:

ՍԻԲԵՆ

ՍՈՎՈՐԱՎԱՆ - ՔԵՅԱԿ

Բույսը լայնորեն տարածված է Փոքր և Միջին Ասիայում, Հյուսիսային Աֆրիկայում, Իրանում, Կովկասում: Ծաղկում է հունիսից օգոստոս ամիսներին: Պտուղները հատուկանում են օգոստոսից սեպտեմբեր ամիսներին: Քիմիական կազմը ուսումնասիրված չէ: Պտուղները հաճախ քիմիոնի պտուղների փոխարեն օգտագործում են հացաթխման մեջ: Բույսի բոլոր մասերը սուր համ ունեն: Գարնանը՝ մեզ մոտ, դեռևս չկանաչած տերևների վարդակը հավաքում են և օգտագործում ուտեստների մեջ՝ որպես բարկ համեմունք, նաև մարինացված և եփած բանջարեղենային ճաշատեսակ: Մինչդեռ հարավային շրջաններում օգտագործում են որպես ուղտերի և եղջերավոր անասունների կեր: Ժողովրդական բժշկության մեջ սիբեխի մանրացրած տերևները դնում են վերքերի վրա՝ արագ ապաքինվելու նպատակով:

Սիբեխի ջրաթուրմ պատրաստելու համար 2 թեյի գդալ չոր խոտը թրմում են 500 մլ եռացրած ջրում: Ընդունում են մեկ ճաշի գդալ, օրը 3 անգամ, ուտելուց 10-15 րոպե առաջ, ստամոքսի ցավերի, ստամոքսախյուղի ցածր թթվայնության դեպքում, ինչպես նաև՝ որպես միզամուղ:

ՀՈՎՎԱՊԱՐԿ -

РАСТУШНЯЯ СУМКА

Ժողովրդի մեջ գործածվում է տարբեր անվանումներով՝ ճնճղապաշար, ծրապաշար, հովվամախաղ, եզան ճակրիկ: Հին Հունաստանում բժիշկները տրորած սերմերն օգտագործում էին բուժիչ նպատակներով՝ որպես մանանեխային սպեղանիների

բաղադրիչ: Միջին դարերում բույսն օգտագործել են երիկամների հիվանդությունների և ներքին արյունահոսությունների ժամանակ: Մեր հանրապետությունում հանդիպում է ամենուրեք՝ որպես մոլախոտ: Կիրառվում է բույսի վերգետնյա մասը, այսինքն խոտաբույսը, որը հավաքում են ծաղկման սկզբում: Պարունակում է վիտամին C, ինչպես նաև՝ B₂, K, մակրոտարրեր՝ K, C, Mg, Fe: Բույսը լայնորեն կիրառվում

է գիտական և ժողովրդական բժշկության մեջ՝ որպես արյունահոսությունը դադարեցնող միջոց (արգանդային, թոքային, երիկամային): Այդ նպատակով թարմ խոտի հյութը խմում են օրը մի քանի անգամ, 50-ական կաթիլ, մեղրի հետ խառնած՝ 1-2 թեյի գդալ, օրը 4-5 անգամ, ուտելուց հետո:

Ժողովրդական բժշկության մեջ բույսի եփուկը և ջրով նոսրացրած հյութը խորհուրդ են տրվում լյարդի, երիկամների, միզապարկի հիվանդությունների, նյութափոխանակության խանգարումների ժամանակ:

Հնդկաստանում ճնճղապաշարը կիրառում են որպես հակափսխումային միջոց: Բույսը զերծ է տոքսիկ հատկություններից և հաճախ դրանից պատրաստում են բանջարեղենային ապուրներ և խյուսեր:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հարգելի քաղաքացիներ,

Տեղեկացնում ենք, որ Գյուղատնտեսական հանրագիտարան ձեռք բերելու համար կարող եք զանգահարել 011 52 48 34 հեռախոսահամարով:

Հանրագիտարաններն առկա են նաև Գյուղատնտեսության աշակցության մարզային կենտրոններում, ինչպես նաև՝ «Նոյան Տապան» և «Բուկինիստ» գրատներում:

ՇԱՐՈՒՆԱՎՈՐՄԷ 2017 թ. ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

«ԱԳՐՈՐԱՏՈՒ» թերթ	«ԱԳՐՈՐԱՏՈՒԹՅՈՒՆ» ամսագիր
1 համարի գինը՝ 120 դրամ	1 համարի գինը՝ 1350 դրամ
6 ամսականը՝ 1980 դրամ	6 ամսականը՝ 4050 դրամ
1 տարվանը՝ 3960 դրամ	1 տարվանը՝ 8100 դրամ

Թափանցիկագրությունը իրականացնում են՝

- Գյուղատնտեսության աշակցության հանրապետական և մարզային կենտրոնները
- «Նայիտա»
- «Նայմամուլ»
- «Պրես-Արտաշ»

կազմակերպությունները